

Kenmerk	W01.20.0485/I/K
Datum aanhangig	18 december 2020
Datum vastgesteld	7 april 2021
Datum advies	7 april 2021
Datum publicatie	16 juni 2022
Vindplaats	Staatscourant 2023, nr. 3777

Samenvatting

Samenvatting advies wetsvoorstel wijziging benoemingsprocedure leden Hoge Raad

De Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk heeft in april 2021 advies uitgebracht over het voorstel van rijkswet dat beoogt de Grondwet te wijzigen met het oog op een nieuwe procedure voor de benoeming van de leden van de Hoge Raad der Nederlanden. Het advies is op 16 juni 2022 openbaar gemaakt en gepubliceerd naar aanleiding van een concreet verzoek op grond van de Wet open overheid.

Huidige benoemingsprocedure

De Hoge Raad is de hoogste rechter in straf-, fiscale en civiele zaken. Daarnaast heeft de Hoge Raad ook bijzondere (grond)wettelijke taken, zoals de berechting van ministers en het beslissen over het ontslag van rechters. Voor de leden van de Hoge Raad bestaat daarom een bijzondere benoemingsprocedure. In die procedure hebben alle drie de staatsmachten een rol. De bevoegdheden zijn zo verdeeld dat de staatsmachten elkaar kunnen controleren en met elkaar in evenwicht zijn. In de huidige procedure stelt de Hoge Raad zelf eerst een aanbevelingslijst op met zes kandidaten. De Tweede Kamer draagt vervolgens drie personen voor. Dit wordt ook wel het voordrachtsrecht van de Tweede Kamer genoemd. De leden van de Hoge Raad worden vervolgens bij koninklijk besluit op voordracht van de minister voor Rechtsbescherming voor het leven benoemd.

Inhoud en doel van het voorstel

Het wetsvoorstel voorziet in een nieuwe procedure voor de benoeming van de leden van de Hoge Raad. Voorgesteld wordt dat het voordrachtsrecht van de Tweede Kamer wordt geschrapt. In plaats daarvan zal een voordrachtscommissie worden ingesteld die uit twee personen bestaat. De eerste persoon in deze commissie wordt door de Tweede Kamer aangewezen. De tweede persoon is een door de president van de Hoge Raad aangewezen lid van de Hoge Raad. Het belangrijkste doel van het voorstel is om de kans op (partij-

)politieke beïnvloeding van de benoeming van de leden van de Hoge Raad verder te verkleinen. Voor deze aanpassing van de benoemingsprocedure moet de Grondwet worden aangepast.

Onvoldoende motivering grondwetswijziging

De Grondwet kan alleen worden gewijzigd volgens een verzwaarde procedure die veel tijd kost. Daarom zullen alle argumenten voor en tegen eerst goed tegen elkaar moeten worden afgewogen. De Afdeling advisering vindt dat de voorgestelde wijziging van de Grondwet onvoldoende is onderbouwd. Zij wijst er onder meer op dat het bestaande evenwicht tussen de staatsmachten in de huidige procedure door het voorstel ingrijpend wordt aangepast zonder dat daarbij aandacht wordt besteed aan de constitutionele betekenis van het voordrachtrecht van de Tweede Kamer. De Afdeling adviseert dan ook van de voorgestelde wijziging van de Grondwet af te zien, tenzij dit alsnog goed kan worden onderbouwd.

Vormgeving benoemingsprocedure

Verder kleven er ook praktische bezwaren aan de voorgestelde procedure. De manier waarop de procedure is vormgegeven kan leiden tot nieuwe tegenstellingen. Daarom is deze nieuwe procedure waarschijnlijk, gelet op het doel dat de regering met deze nieuwe procedure na wil streven, niet effectief en misschien zelfs wel contraproductief. Als de regering toch door wil gaan met het voorstel, adviseert de Afdeling om in de toelichting nader in te gaan op de bezwaren tegen de vormgeving van de nieuwe procedure en het voorstel aan te passen.